

Nieuwe berekening bovenbalk exterieur zorgt voor verschuiving in rangschikking, melkstieren profiteren van nieuwe Inet-formule

Sleutelen aan indexen

De wijziging van de Inet-formule, de vijfjaarlijkse basisaanpassing, het berekenen van de bovenbalkkenmerken exterieur uit de onderbalkkenmerken. GES voert tijdens de aprildraai de nodige wijzigingen door in de fokwaardeschatting. Veeteelt schetst de aanpassingen in een notendop.

tekst Inge van Drie

Nieuwe berekening bovenbalk exterieur heeft vooral effect op frame

Vanaf april berekent GES de fokwaarden voor de bovenbalkkenmerken exterieur met behulp van een formule uit de onderbalkkenmerken. Een aantal andere landen maakt al gebruik van deze manier om samengestelde fokwaarden – ook wel composites genoemd – te berekenen. Tot nu toe gebruikte GES de bovenbalkscore die inspecteurs geven, om de fokwaarde voor bovenbalkkenmerken te berekenen. 'Het voordeel van het werken met composites is dat je het fokdoel kunt sturen. Je kunt de berekening van een bovenbalkkenmerk snel aanpassen als het fokdoel verandert', geeft Gerben de Jong aan. De Jong is hoofd van het team AEU van CRV, dat de fokwaardeschatting voor GES verzorgt. 'Bovendien is het transparanter. Je kunt beter laten zien waarom een bepaalde stier voor frame 103 scoort. Ook hebben onderbalkkenmerken een hogere correlatie met de score in andere landen

Inspecteurs blijven bovenbalkkenmerken wel gewoon scoren

dan bovenbalkkenmerken. De nieuwe composites hebben daardoor een hogere betrouwbaarheid dan de huidige bovenbalkkenmerken.'

Een nadeel van het werken met samengestelde exterieurfokwaarden is dat details die een inspecteur ziet en die niet in de onderbalk zitten, zoals een slechte uierkwaliteit of een verkeerde positie van de draaier, verloren gaan. 'Maar als we merken dat dat een negatief effect heeft en het om een belangrijk kenmerk gaat bij de exterieurbeoordeling, zouden we kunnen overwegen om extra onderbalkkenmerken in te voeren', geeft De Jong aan.

Om tot een juiste formule te komen om de fokwaarden voor bovenbalkkenmerken te berekenen is GES vanaf mei 2012 met GES-deelnemers in gesprek geweest om hun wensen te inventariseren. In welke richting moet de onderbalk veranderen om tot het gewenste type koe te komen? Zo is de wens van de GES-deelnemers voor frame onder meer dat de kruizen hellender worden en de relatie tussen frame en hoogtemaat daalt. GES neemt daarom hoogtemaat niet mee in de berekening van frame, maar wel de kenmerken voorhand (20%), inhoud (20%), kruisligging (30%) en kruisbreedte (30%).

Bij type, dat vanaf april in de plaats komt van robuustheid, spelen openheid en conditiescore met een weging van beide 30 procent de grootste rol, naast voorhand (15%), inhoud (15%) en kruisbreedte (10%). Voor de berekening van het bovenbalkkenmerk uier gebruikt GES alle uierkenmerken uit de onderbalk, met de zwaarste inweging voor vooruieraan-

hechting, achteruierhoogte en uierdiepte. Beengebruik is het belangrijkste kenmerk in de beenwerkberekening, met een weging van vijftig procent.

Wat voor effect heeft het gebruik van de nieuwe samengestelde fokwaarden? De Jong noemt de belangrijkste punten. 'De koeien van melkveehouders die bij de selectie gebruikmaken van de nieuwe fokwaarden, gaan minder snel vooruit in hoogtemaat, het beenwerk wordt minder snel steil en de achterspeenplaatsing wordt minder snel nauw.'

De grootste verschuivingen voor individuele stieren vinden plaats bij het onderdeel frame, voorspelt De Jong. 'Bij frame is de correlatie tussen het huidige frame en het nieuwe frame met 0,67 het laagst. Bij type ligt die correlatie op 0,85, bij uier op 0,90 en bij beenwerk op 0,89.'

Een rekenvoorbeeld aan de hand van twee stieren maakt duidelijk dat individuele stieren voor frame flink kunnen stijgen of dalen. Zo daalt Ramos voor frame. De Rudolphzoon scoort nu 103 voor frame, maar komt met de nieuwe berekening uit op 92. Dat komt doordat Ramos voor de onderbalkkenmerken voorhand (97), kruisligging (96) en kruisbreedte (94) ondergemiddeld scoort. Bij Apina Curtis pakt de aanpassing van de frameberekening juist positief uit. Curtis scoort nu 107 frame, maar zou met de nieuwe formule uitkomen op 112 dankzij hoge scores voor kruisligging (108) en kruisbreedte (106).

Overigens heeft het besluit om met composites te gaan werken geen effect op de exterieurbeoordeling door inspecteurs. Zij blijven gewoon de bovenbalkkenmerken scoren.

Van drie naar vier bases, basis lokaal wordt basis dubbeldoel

In april verandert GES de basis lokaal in basis dubbeldoel. De mrij-dieren met minimaal 75 procent mrij-bloed blijven daarvoor de basis bepalen. Nieuw is dat GES voortaan niet alleen de fokwaarden van het mrij-ras, maar ook van het fleckviehras op dubbeldoelbasis presenteert. Tot nu toe kregen de fleckviehdieren een index op roodbontbasis. Onder de dubbeldoelbasis vallen ook nationale rassen als blaarkop, fh en West-Vlaams rood.

Voor de buitenlandse rassen die voornamelijk voor gebruikskruising worden in-

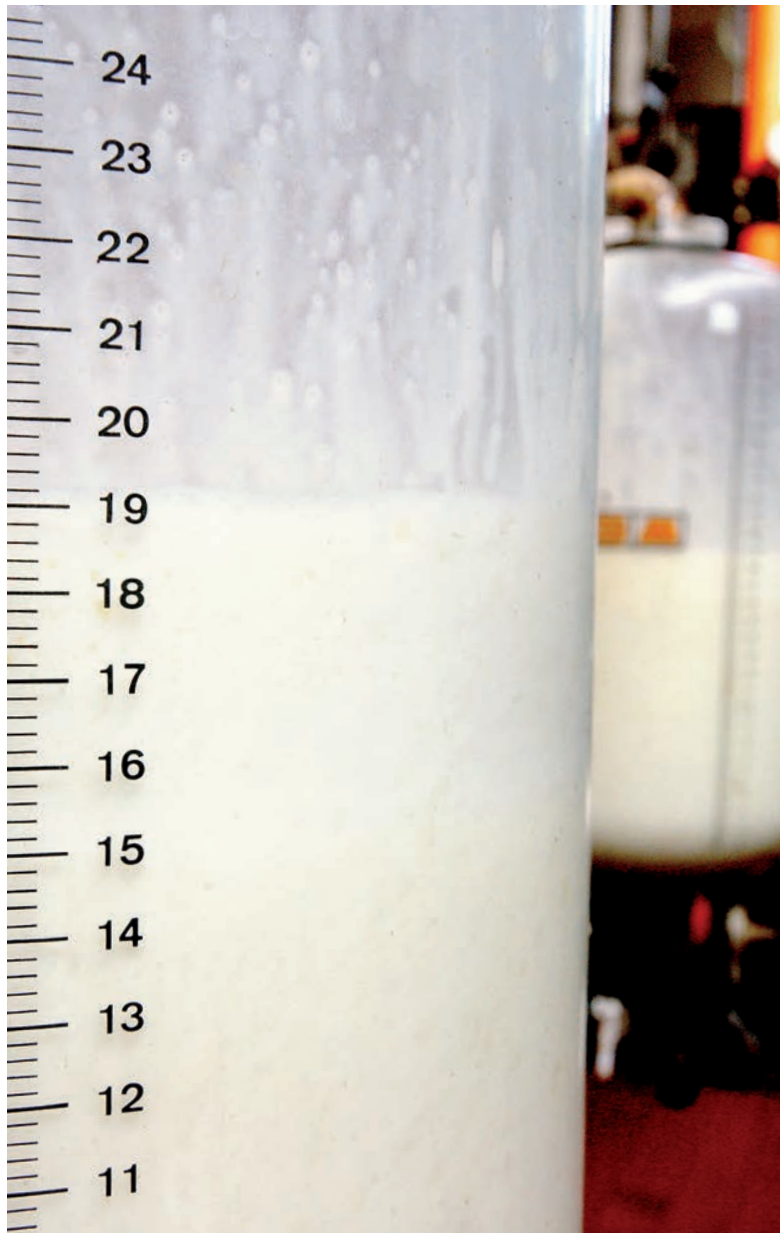
gezet, zoals brown swiss, jersey, montbéliarde en Scandinavisch roodbont, verandert er niets. Deze rassen krijgen ook in de toekomst een fokwaarde op basis van melkdoel rood.

GES introduceert in april ook een basis voor Belgisch witblauw. De reden daarvoor is dat er een grote fokpopulatie voor Belgisch witblauw in Vlaanderen is en dat er behoefte is aan een basis waarop de dieren beter met elkaar te vergelijken zijn.

Fleckviehras voortaan op dubbeldoelbasis

Melkstieren profiteren van aanpassing Inet-formule

De negatieve weging van melk in de Inet verdwijnt met ingang van de aprildraai. GES past de berekening van de Inet-formule aan nu FrieslandCampina het uitbetalingssysteem van melk heeft aangepast. Drie jaar geleden nam GES daar al een voorschot op en halveerde de invloed van de negatieve grondprijs in de Inet-formule. Nu verdwijnt de negatieve weging helemaal. De Inet-formule sluit daardoor ook beter aan bij de Vlaamse zuivelmarkt, die nooit een negatieve prijs voor melk kende.

Het verdwijnen van de negatieve weging van melk is niet de enige aanpassing. Voortaan heeft ook de nieuwe fokwaarde lactose invloed op de Inet, omdat lactose inmiddels ook een rol speelt in de uitbetaling van melk. Lactose heeft met 0,55 een hoge erfelijkheidsgraad en het ene ras scoort voor lactose hoger dan het andere ras, zo constateert GES. Het mrij-ras scoort met een fokwaarde van +0,11% het hoogst, het Zweeds-roodbontras komt met -0,07 als laagste uit de bus. Niet alleen stieren met Nederlandse en Vlaamse dochters krijgen een fokwaarde lactose, maar ook buitenlandse stieren die hier nog geen dochters aan de melk hebben. GES vermenigvuldigt daarvoor de fokwaarde voor kilogrammen melk met het gemiddelde lactosegehalte in Nederland.

De Inet-formule luidt vanaf april als volgt: $0,3 \times \text{kg lactose} + 2,1 \times \text{kg vet} + 4,1 \times \text{kg eiwit}$. Wat is het effect van de aanpassing van die formule? Stieren met meer kilogrammen melk stijgen, terwijl stieren met hoge gehalten minder gewaardeerd worden in de nieuwe Inet, geeft Gerben de Jong aan. De Jong is hoofd van het team Animal Evaluation Unit van CRV dat voor GES de fokwaardeschatting uitvoert. De rangorde voor Inet verandert, maar helemaal op de kop gaat de rangschikking niet, zegt De Jong. 'De correlatie tussen de oude en de nieuwe Inet is met 0,98 hoog. Er zullen ook in april dus nog steeds stieren met hoge gehalten zijn die in de Inet-top staan.'

De negatieve weging van melk in de Inet verdwijnt

Drachtpercentage nieuw vruchtbaarheidskenmerk

In april introduceert GES een aantal nieuwe vruchtbaarheidskenmerken. Voor pinken berekent GES voortaan het kenmerk leeftijd bij eerste inseminatie. Daarnaast publiceert GES voor zowel koeien als pinken het kenmerk drachtpercentage, ofwel de kans dat een inseminatie in een dracht resulteert.

De nieuwe kenmerken hebben geen consequenties voor de vruchtbaarheidsindex, maar zorgen er wel voor dat de correlaties met andere landen verbeteren.

GES publiceert voor zowel koeien als pinken drachtpercentage

Primeur: robotkenmerken

Tijdens de indexdraai van april introduceert GES als eerste wereldwijd fokwaarden voor melkrobotkenmerken. Het gaat om drie fokwaarden: een fokwaarde voor robotefficiëntie, een fokwaarde voor melkinterval en een fokwaarde voor gewenning van vaarzen. In het eerste aprilnummer gaat Veeteelt dieper in op deze drie fokwaarden.

Nieuwe basis: geen aanpassing nodig voor vruchtbaarheid zwartbont

Voor het eerst in jaren is er bij zwartbont geen basisaanpassing nodig voor vruchtbaarheid. Dat is een van de opvallendste conclusies uit de vijfjaarlijkse basisaanpassing die GES in de indexdraai van april doorvoert. Roodbont heeft nog wel licht (één punt) terrein verloren op het

Tabel 1 – Basisaanpassing voor zwartbont, roodbont en dubbeldoel

kenmerk	melkdoel zwart	melkdoel rood	dubbel- doel
NVI	66	74	62
levensduur (dagen)	148	218	194
kg melk	260	236	210
kg vet	8	5	9
kg eiwit	10	11	8
vruchtbaarheid	0	-1	-1
frame	2	3	1
type	2	2	-4
uier	3	3	2
beenwerk	2	4	4
totaal exterieur	4	4	4
uiergezondheid	1	1	1
geboorteverloop	1	2	-1

gebied van vruchtbaarheid (zie tabel 1). Op het gebied van NVI lopen de roodbonten juist in op de zwartbonten. Dat geldt in nog sterkere mate voor levensduur. De roodbontstieren hebben 218 dagen progressie geboekt in levensduur, de zwartbontstieren 148 dagen. Voor productie zijn de verschillen minder groot. De zwartbontstieren zijn iets sneller vooruitgegaan wat betreft melk- en veterering, terwijl de roodbontstieren een extra kilo eiwit winnen.

Voor uiergezondheid hebben zowel zwartbont als roodbont zich in vijf jaar tijd een punt verbeterd. Voor totaal ex-

Tabel 2 – Fokwaarden Atlantic met en zonder basisaanpassing (gebaseerd op decemberdraai)

kenmerk	huidig	na basisaanpassing
NVI	+315	+249
levensduur	+752	+604
kg melk	+601	+341
vruchtbaarheid	103	103
totaal exterieur	113	109

terieur boeken beide kleurslagen vier punten vooruitgang, waarbij de roodbonten hun beenwerk in vijf jaar tijd met vier punten verbeterd hebben.

GES past één keer in de vijf jaar de verschillende bases aan. Door de basisaanpassing geven de fokwaarden van de stieren beter de meerwaarde aan ten opzichte van de huidige populatie koeien. Om een voorbeeld te geven: de stier Delta Atlantic scoort op basis van de decemberdraai 315 NVI (zie tabel 2). Als de basisaanpassing al in december zou zijn doorgevoerd, zou de Ramoszoon een score van 249 NVI hebben genoteerd. Zijn fokwaarde voor kilogram melk zou zijn gedaald van +601 naar +341, doordat de zwartbonten de afgelopen vijf jaar gemiddeld meer melk zijn gaan produceren. De fokwaarde vruchtbaarheid van Atlantic – hij scoort 103 – zou juist gelijk gebleven zijn. Voor totaal exterieur zou Atlantic van 113 naar 109 zijn gegaan.